

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 730/2021
27.01.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић, Татјане Миљуш, Јасмине Стаменковић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници по тужби тужиоца ALFAVET ДОО Београд, чији је пуномоћник Слађана Марјановић, адвокат у ..., против туженог „ProCredit Bank“ АД Београд, чији је пуномоћник Весна Јовичић, адвокат у ..., ради утврђења и исплате, вредност предмета спора 32.288,00 динара, одлучујући о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 12Пж 3206/20 од 01.09.2021. године у седници већа одржаној дана 27.01.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 12Пж 3206/20 од 01.09.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Привредног апелационог суда 12Пж 3206/20 од 01.09.2021. године и пресуда Привредног суда у Београду 17П 368/2020 од 02.06.2020. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 2. став 1. Уговора о кредиту број ... од 26.01.2016. године закљученог између тужиоца и туженог, у делу који гласи: „Корисник кредита је сагласан да банка приликом исплате кредита задржи 0,75% од износа одобреног кредита, а на име трошкова обраде кредита“ и да се обавезе тужени да тужиоцу исплати износ од 32.288,00 динара са законском затезном каматом почев од 26.01.2016. године до исплате, те да се обавезе тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженом на име накнаде трошкова целокупног поступка исплати износ од 30.000,00 динара у року од 8 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду 17П 368/2020 од 02.06.2020. године, у ставу првом изреке, утврђено је да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 2. став 1. Уговора о кредиту број ... од 26.01.2016. године закљученог између тужиоца и туженог у делу који гласи: „Корисник кредита је сагласан да банка приликом исплате кредита задржи 0,75% од износа одобреног кредита, а на име трошкова обраде кредита.“ Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу исплати износ од 32.288,00 динара са законском затезном каматом почев од 26.01.2016. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова поступка плати износ од 31.174,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Привредног апелационог суда 12Пж 3206/20 од 01.09.2021. године, одбијена је жалба туженог као неоснована и потврђена је првостепена пресуда. Одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права, ради уједначавања судске праксе, позивајући се на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр.72/11...18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији ради уједначавања судске праксе, због чега је одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија туженог основана.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац као корисник кредита закључио је са туженом банком дана 26.01.2016. године Уговор о кредиту број ... Овим уговором је банка одобрила тужиоцу лимит у износу од 60.000 евра у динарској противвредности на период од 60 месеци од дана закључења уговора са променљивом каматном стопом, ревалоризацијом, трошковима и осталим условима одређеним пословном Политиком банке и појединачним уговорима којим ће се детаљније регулисати сви елементи конкретног правног посла. Чланом 2. став 1. уговора је дефинисано да банка одобрава кориснику кредит у износу од 35.000 евра исплаћен у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Даље је предвиђено да је корисник кредита сагласан да банка приликом исплате кредита задржи 0,75% од износа одобреног кредита на име трошкова обраде кредита. Чланом 3. уговора је регулисано да се корисник обавезује да на износ кредита одобреног у овом уговору плаћа банци камату по номиналној стопи од 5,7% на годишњем нивоу и то на неотплаћени износ главнице почев од дана исплате кредита.

Из садржине прегледа битних елемената отплате кредита од 26.01.2016. године утврђено је од стране нижестепених судова да исти садржи табеларни приказ података који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то под тачком б. укупан износ накнада и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту – 32.288,68 динара, као и табеларни приказ података који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе. Преглед је потписан и оверен печатима уговорних страна. Из садржине плана отплате кредита од 26.01.2016. године утврђено је од стране нижестепених судова да су за наведени уговор дефинисани динамика и износи отплате кредита, означена је номинална каматна стопа од 5,7% годишње и ефективна каматна стопа од 7,39% годишње, да је исплаћен кредит у износу од 35.000 евра, да у колони друге уплате стоји износ од 262,50 евра, док у колони нето новчани ток стоји износ од 34.737,50 евра и исти је потписан и оверен печатима уговорних страна. Из основних података о кредиту од 26.01.2016. године утврђено је да садрже табеларни приказ података који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то под тачком б. укупан износ накнаде и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту – 32.288,68 динара, као и табеларни приказ података, који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе и исти су потписани и оверени печатима уговорних страна.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је одредба уговора о кредиту, којом се сагласио тужилац да банка на име трошкова обраде кредита задржи 0,75% од износа одобреног кредита ништава, а имајући у виду да понуда за закључење уговора не садржи јасне и недвосмислене податке о провизији, односно накнаде трошкова по основу обраде кредитног захтева. Првостепени суд закључује да се ради о паушалном одређивању обавезе. Другостепени суд додаје да тужилац није у форми понуде на јасан и недвосмислен начин информисан од стране тужене банке о обавези да сноси трошкове обраде кредита. Из наведених разлога нижестепени судови закључују да је одредба уговора о кредиту, којом је тужиоцу утврђена обавеза плаћања трошкова обраде кредита, ништава. Из наведених разлога, а како је по ништавој одредби уговора наплаћен утужени износ од 32.288,00 динара, то према налажењу нижестепених судова тужилац има право на враћање датог по одредбама члана 210. и 214. Закона о облигационим односима.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова је засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Према одредби члана 1065. ЗОО, уговором о кредиту банка се обавезује да обвезнику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плати уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми, што значи да се у

писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог Уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којом је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини обрасца који се уручују кориснику („Сл. гласник РС“ број 65/11), који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају јер је предметни уговор о кредиту закључен 26.01.2016. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни, или променљиви. Дужност је банке да кориснику пружи информације и одговорајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање, на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али тако да корисника ниједног тренутка не доведе у заблуду.

Према чињеничном стању утврђеном од стране првостепеног суда, у конкретном случају понуду представљају Основни подаци о кредиту за наведени уговор, који садрже табеларни приказ података укључених у ефективну камату и под тачком б. укупан износ накнада и трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту у динарима. Првостепени суд утврђује да конкретна понуда за закључење у предметног уговора о кредиту садржи наведен укупан фиксни износ суме коју клијент треба да плати по основу накнаде и трошкова. Међутим, под тачком б. утврђен је укупан износ накнаде и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту, односно 32.288,68 динара, што одговара садржини спорне уговорне одредбе члана 2. став 1. којом се тужилац обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 0,75% тог износа одобреног кредита. Тиме није раздвојено колико износи накнада, а колико износе други трошкови. То је разлог због којег првостепени суд сматра нејасном и неразумљивом и паушално одређеном обавезу. Другостепени суд сматра да тужилац није упознат са свим битним елементима уговора који се односе на трошкове обраде кредита, односно висину ефективне каматне стопе, јер приложена документа у којима су ти подаци садржани, носе исти датум као и уговор. Из тога закључује да тужиоцу као кориснику кредита нису најасани недвосмислен начин у предуговорној фази предочени сви подаци о трошковима кредита, јер се према датуму не може закључити да лису били предочени кориснику кредита пре, у току или након закључења самог уговора. Из тих разлога сматра одредбу уговора ништавом.

Међутим, ревизијски суд не прихвата за правилне правне закључке нижестепених судова према конкретним утврђеним чињеницама. Тужиоцу је дат и преглед битних елемената уговора са наведеним износом од 32.288,68 динара који треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту, као и табеларни приказ података који се укључују и који не укључују у обрачун ефективне каматне стопе. Поред наведеног, тужиоцу је предат и план отплате кредита од датума истог као у основним подацима о кредиту и прегледу битних елемената отплате кредита, у коме је наведен износ од 262,50 евра. Како је тужилац садржином наведених докумената који представљају понуду, како је то утврди првостепени суд, у предуговорној фази обавештен о врсти и висини накнаде која пада на његов терет, нема основа за закључак о ништавости одредбе уговора. Исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева) задовољава услов одређености уговорне обавезе и у смислу члана 50. Закона о облигационим односима (врста и висина/фиксна или променљива). Следом изложеног, побијана уговорна одредба, којом се корисник кредита обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева плати банци једнократну накнаду у висини од 0,75% од износа одобреног кредита, није противна основним начелима облигационог права. Уговорним установљењем процентуалног износа дугованих трошкова кредита, тужиоцу је на јасан и недвосмислен начин предочена његова обавеза по том основу. Уговарање једнократне накнаде и наплате трошкова обраде кредита кроз задржавање истих од износа главнице одобреног кредита није законом забрањено. Како је од стране тужиоца потписан предметни уговор, основни подаци о кредиту, преглед битних елемената отплате кредита, те план отплате кредита, у којима су јасно исказани наведени трошкови, то се не може стати на становиште да му је било непознато које трошкове мора да сноси у вези са закљученим уговором о кредиту. Имајући у виду да је тужилац својим потписом на наведеним документима потврдио пријем истих, у којима је тужена банка приказала обавезу тужиоца по основу трошкова и накнада које је дужан да плати приликом реализације кредитног захтева, то се закључује да је тужена банка поступала у складу са тада важећим законским и подзаконским актима. Стога, правна ваљаност спорне уговорне одредбе није упитна са становишта изнете тврдње другостепеног суда да тужена није доказа да је тужиоца у форми понуде упознала са обавезом плаћања предметних трошкова за обраду захтева у предуговорној фази, у ситуацији када је од стране првостепеног суда утврђено да су тужиоцу предочени у наведеним документима сви релевантни подаци о наплаћеним трошковима кредита, те када првостепени суд није ни образлагао питање датума уручења понуде, већ само питање саме структуре трошкова, коју тужени није дужан да доказује. Чињеница да је тужилац истог дана када су му уручени основни подаци о кредиту, преглед битних елемената отплате кредита, као и план отплате кредита, закључио и уговор о кредиту, није разлог ништавости спорне уговорне одредбе. Није неопходно да тужени по датуму унапред у односу на закључени уговор достави тужиоцу писану понуду, већ је неопходно да уговор који је тужиоцу понуђен, у смислу поменутог одлуке Народне банке Србије, прате исправе из којих се тужилац може упознати са висином своје обавезе. Свакако, на тужиоцу је терет доказивања да према конкретним околностима није имао довољно времена да се упозна са садржином понуде.

Следом изложеног, побијана уговорна одредба којом се корисник обавезује да по основу трошкова обраде кредита плати банци једнократну накнаду у висини од 0,75% од

износа одобреног кредита, није противна основним начелима облигационог права. С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава у смислу одредбе члана 103. Закона о облигационим односима, то тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ од 32.288,00 динара са законском затезном каматом, као последицу. То су разлози због којих је на темељу одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку Врховни касациони суд одлучио као у ставу другом изреке пресуде.

Како је тужени успео у поступку по ревизији то му, на основу члана 165. став 2. у вези са члановима 163. став 2., 153. став 1. и 154. став 2. Закона о парничном поступку припадају трошкови целокупног поступка према оствареном успеху у спору. Висина накнада ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву, и то: за састав жалбе 12.000,00 динара и састав ревизије 18.000,00 динара, све према Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката. Све наведено укупно износи 30.000,00 динара, како је опредељено у ставу трећем изреке пресуде. Туженој нису признати трошкови на име судских такси, јер исти нису опредељени у смислу члана 163. став 2. ЗПП.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа - судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић